

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. I. Quidquid est in judicio directo subjectivè probabili, est longè
eminentius in reflexo evidenti de objectiva probabilitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

multatam potentiae ad ponendum actum honestum divisim ab inhonesto; vel actum inhonestum divisim ab honesto. Rursus voluntas præhabens duplex illud iudicium reflexum, unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate non honestatis, si sequatur iudicium reflexum dictans, certò probabile esse, quòd actus ponendus sit honestus, operabitur tantum honestè, non autè honestè simul, & inhonestè, quamvis simul adsit aliud iudicium reflexum dictans, certò probabile esse, quòd actus non sit honestus; quia voluntas hoc iudicium reflexum minimè sequitur, immò illud tunc contemnit.

N.
202.

Hinc patet tum infirmitas præcipui argu-

menti, cui Adversarij insistant, de quo latius infra; tum firmitas nostræ doctrinæ. Si enim posito solo iudicio reflexo, vel de non probabilitate honestatis, vel de probabilitate non honestatis, suspensio omni directo de falsitate opinionis assentientis talem rem licere, aut de veritate opinionis negantis eadem licere; eo ipso non licet talem actum ponere, nec talem rem eligere: cur posito solo iudicio reflexo de probabilitate licetig, suspensio omni directo, tum de veritate opinionis affirmantis licere, tum de falsitate opinionis negantis licere, non licebit tunc operari? Expecto disparitatem.

DISPUTATIO XXIV.

Reliquæ robustissimæ pro eodem nostro intento rationes.

SECTIO I.

Prima, & secunda ratio à priori.

§. I.

Quidquid est in iudicio directo subjectivè probabili, est longe eminentius in reflexo evidenti de objectivà probabilitate.

SUMMARIUM.

Quia quidquid inest iudicio directo, longè perfectius inest reflexo, n. 1. 2.

Nam reflexo nulla inest incertitudo; directo, etsi probabiliori, inest incertitudo de veritate speculativà, n. 3. 4.

Rursus reflexo inest certitudo, immò evidentia de veritate speculativà sui objecti, nempe de probabilitate, n. 4. 5.

Iudicium reflexum nec mediatè, nec immediatè potest esse falsum, directum potest esse immediatè falsum, ibid.

Intellectus directè assentientis minùs probabili, cur non assentiat magis falso, sed tantum vero? n. 6.

Falsum, quòd omne minùs probabile sit magis falsum, & minùs verum in re, ibid.

Si repugnat, ut intellectus assentiat directè rei minùs probabili, multo magis, ut teneatur assentiri, seu exercere iudicium incertum, quando potest soli certo assentiri, n. 8.

Si datur obligatio, datur potius sequendi solum reflexum, quam directum, n. 9.

Cur? n. 10.

Ex eo quòd T. T. unanimiter dicant præquiri iudicium saltem moraliter certum de verita-

te speculativà, infero necessarium potius reflexum, quam directum, n. 11.

Iudicio directo, etsi moraliter certo subjectivè, ad summum inest certitudo moralis prudentiæ, quæ satis ut peccatum formale excludat, non vero speculativà, ibid.

Si nullum iudicium falsum est verè prudens, ut volunt contrarij, nullum directum, ut probabilius, erit regula, n. 12.

Si directum satis, multo magis reflexum, quæ certò cognosco ea motiva gravia, aut graviora, quibus nititur directum, n. 13.

UAMVIS Lector non obliviosus eorum, quæ diximus, plura à priori fundamenta pro nostra sententiâ, de solius iudicii reflexi evidentis de certâ probabilitate veritatis, & honestatis sufficientiâ, ut honestè operemur, hunc in locum congerere possit; attamen quia, ut dixi, nostra sententiâ supponitur potius quam tractatur, & à paucis Neotericis in dubium vocata, fuit ab iisdem mordicus negata, ideo eam à priorum rationibus prorsus robustis fundare iterum duximus.

Quapropter ita arguo 1. quia quidquid N. 1. habetur per iudicium directum subjectivè probabile, aut probabilius de veritate, longè perfectius habetur per solum iudicium reflexum certum de probabilitate, aut probabiliore veritatis; ergo nullatenus, ad hoc ut rectè operemur, necessarium est iudicium directum, incertum de veritate, quin ut rectè operemur, satis se solo est reflexum certum

certum de probabilitate, aut probabilioritate veritatis iudicium. Consequentia tenet: Si enim quicquid habetur in iudicio directo incerto de veritate, habetur in solo reflexo certo de probabilitate veritatis, & quidem eminentius, frustra prorsus requiritur, ut recte operemur, ipsum iudicium directum incertum de veritate.

N. 3. Antecedens probatur; quia in iudicio directo subjective probabili, vel, si mavis, probabiliori de veritate, (perinde enim modo mihi est) nulla adest certitudo, & sola adest incertitudo speculativa de veritate; omne enim iudicium subjective probabile, aut probabilius est essentialiter incertum de veritate: in iudicio autem reflexo certo, & evidenti de probabilitate, aut probabilioritate veritatis sola adest certitudo, immo evidentia de probabilitate veritatis; nulla autem adest certitudo, nec incertitudo de veritate, quia ipsum iudicium reflexum immediate saltem non tendit in veritatem, sed immediate in solam probabilitatem, quæ est unicuique, & solum ipsius iudicii reflexi objectum; ergo quicquid perfectionis habet iudicium directum subjective probabile, aut probabilius de veritate, longè eminentius habet ipsum iudicium reflexum certum de probabilitate, aut probabilioritate veritatis.

N. 4. Antecedens patet: Si enim nulla certitudo inest iudicio directo subjective probabiliori de veritate, nulla, inquam, certitudo speculativa, sed pura, & sola ei inest incertitudo speculativa veritatis: e contra si iudicio certo reflexo de objectiva veritate probabilioritate nulla inest nec incertitudo speculativa immediata veritatis, nec ulla certitudo speculativa immediata veritatis: & ex altera parte eidem iudicio reflexo inest certitudo, & evidentia immediata de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, atque adeo inest quodammodo certitudo veritatis mediata, quatenus idem iudicium tendit immediate in probabilitatem veritatis, adeoque mediate in veritatem: ex hoc ipso sequitur, quod quicquid formaliter continet ipsum iudicium directum subjective probabilius de veritate, contineat longè eminentius ipsum iudicium reflexum certum de probabilitate veritatis: ergo si iudicium directum subjective probabile, aut probabilius de veritate satis est, ut honestè, aut ne saltem inhonestè operemur, multò magis, ut honestè, aut ne inhonestè operemur, satis erit ipsum iudicium reflexum certum de objectiva probabilitate, aut probabilioritate veritatis.

Confirmo: Omne iudicium subjective probabilius, immò moraliter certum de veritate, est speculative incertum de eadem; ergo omne tale est subjectum falsitati: e contra nullum iudicium reflexum de probabilitate objectiva, aut de objectiva certitudine morali veritatis est speculative incertum; imò omne est, & supponitur certum, nam, ut sæpe diximus, probabilitas objectiva veritatis debet esse certa, & evidens: ergo si satis est iudicium subjective probabilius, immò moraliter certum de veritate speculativa, etsi prorsus incertum de veritate, & obnoxium falsitati, longè magis satis erit solum reflexum certum de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, nulli obnoxium falsitati: etenim iudicium reflexum non tendit immediate, nisi in probabilitatem, aut probabilioritatem, aut certitudinem moralem objectivam; hæc enim sunt objectum immediatum iudicii reflexi: circa illam autem objectivam probabilitatem, aut probabilioritatem, aut certitudinem moralem nulla potest esse falsitas in ipso iudicio reflexo; nam tendit evidenter in illas; dixi enim milles, quod iudicium de probabilioritate esse debeat logicè certum saltem, aut evidens de illa: ergo iudicium reflexum non potest esse falsum circa suum objectum immediatum. Rursus ipsum iudicium reflexum nec potest esse falsum circa suum objectum mediatum, nempe circa veritatem; hanc enim nullatenus affirmat, aut negat; qui enim dicit, Certo probabile est Petrum currere, neque affirmat, neque negat Petrum currere, nam certa probabilitas de cursu conjungi potest tam cum cursu, quam cum non cursu: ergo ipsum iudicium reflexum de certa probabilitate, aut probabilioritate veritatis non potest esse falsum circa veritatem.

Arguo 2. ijs omnibus rationibus à priori, N. 6. quæ ab intrinseca aversione intellectus, ut directe assentiatur minus verò, derivantur, quibusque Adversarij contra nos utuntur, cum hoc tamen inter illos, & nos discrimine, quod quam inefficaces sunt contra nos, ut alibi ostendimus, tantumdem hoc in loco efficaces sunt contra illos: etenim Adversarij rationibus illis suadere tentant, quod noster intellectus, nec physice, nec moraliter possit directe assentiri minus probabili, quia directe assentiretur minus verò, & magis falso. Quod totum facile diluimus dicendo, tum quod intellectus directe assentiens minus probabili, non assentiatur magis falso, non enim assentitur tali objecto obmotivum, sub quo videtur falsum, aut magis falsum.

falsum, quin illi motivo suadenti rei falsitatem resistit, & illud deserit; & directè assentitur unicè ob motivum, propter quod videtur verum; esto ob hoc idem motivum res non videatur adeo vera, ut vera videtur ob motivum oppositum alia pars contradictionis: ergo intellectus directè assentiens minus probabili, non assentitur magis falso, sed ipsi objecto materialiter fortasse magis falso directè assentitur tamquam vero; & ipsi minus vero in re directè assentitur tamquam vero: tum quia falsum prorsus est principium, quo Adversarij utuntur, nempe minus probabile esse minus verum in re; falsum, inquam, nam nec minor probabilitas unitur necessario falsitati, aut minori veritati, nec probabilitas unitur necessario veritati, aut minori falsitati: etenim plurima falsa sunt probabiliora veris; & plurima vera sunt minus probabilia falsis: ergo ex eo quod intellectus directè assentiatur minus probabili, inferre, quod intellectus assentiatur magis falso, aut minus vero, est consequentia illegitima; nam hæc consequentia inferri non potest nisi ex hoc antecedenti: Omne minus probabile est magis falsum, & minus verum: ergo intellectus assentiens minus probabili, assentitur magis falso, & minus vero. Illud autem antecedens est evidenter falsum; ergo etiam consequentia: ergo totum Adversariorum contra nos argumentum est prorsus illegitimum.

- N. 7. Videamus modò qualiter idem argumentum sit efficax contra Adversarios obligantes semper ad iudicium directum, et si probabilius, aut moraliter certum, de veritate, ut honestè, aut ne inhonestè operemur. Ita enim ex penu Adversariorum in eisdem arguo.
- N. 8. Implicat, si non physicè, saltem moraliter, ut intellectus stans inter inæqualiter probabilia assentiatur directè objecto sibi minus probabili, præ sibi probabiliori; sed si hoc implicat, longe magis implicat, ut intellectus stans inter iudicia, unum incertum, alterum certum, teneatur ex obligatione assentiri incerto; ergo si illud implicat, longè magis hoc implicat. Maior est Adversariorum, quorum plerique putant implicare non tantum moraliter, id est, ut intellectus prudenter assentiatur directè objecto sibi minus probabili, præsentè simul probabiliori, quin ferè omnes docent repugnare physicè, id est, intellectum non posse physicè assentiri directè objecto sibi minus probabili, præsentè simul opposito probabiliori. Minorem probo; quia iudicium directum de veritate, quomodocumque probabile, im-

mò et si moraliter certum, est de eadem veritate speculative incertum: econtra iudicium reflexum de objectivâ probabilitate, aut probabilioritate, aut morali certitudine veritatis est, ut suppono, saltem speculative certum, aut evidens; ergo implicat, si non physicè, saltem moraliter, seu ut quis teneatur directè prudenter assentiri, & teneatur formare iudicium directum prudens, quod semper est de veritate incertum, et si notoriè probabilius, ita ut satis non sit semper solum reflexum evidens de objectivâ probabilitate.

Confirmo 1. quia si datur alterutrum ex N. 9. iudicii, directi, & reflexi, determinata obligatio, ita ut non tantum alterutrum sit disjunctivè necessarium, ut certum est, sed ita ut hoc præ illo sit in singulari necessarium, dicendum potius est dari obligationem formandi iudicium reflexum, quod semper est evidens de probabilitate, quam formandi directum, et si probabilius, quod semper est incertum de veritate; illud enim semper est certum de suo objecto, hoc de suo objecto est semper incertum: ergo si qua datur alterutrum iudicii directi, & reflexi, non tantum disjunctivè, & vagè, sed determinatè, & in singulari obligatio, ea potius adtribuenda est circa concipiendum iudicium reflexum, quam circa directum.

Confirmo 2. quia iudicium directum N. comparatum cum reflexo se habet non tantum, ut minus verum, & magis verum, quin se habet, ut non evidenter verum, & evidenter verum; nam directum est ita verum, ut possit esse falsum; est enim incertum: reflexum est ita verum, ut repugnet esse falsum; est enim evidenter verum de suo objecto, nempe de probabilitate veritatis; ergo, cæteris paribus, præferendum est pro conscientia regimine iudicium reflexum evidenter verum de objectivâ probabilitate veritatis potius, quam iudicium directum incerto verum de objectivâ veritate.

Confirmo 3. quia ex unâ parte indubitatum prorsus est apud omnes ferè TT. quod 11. ad rectam, aut saltem non pravam operationem prærequiritur necessario iudicium aliquod certum saltem moraliter, ut latè diximus disp. 18. sect. 4. & 5. in hoc enim ferè omnes TT. unanimes veniunt; & præ aliis legi possunt P. Moya tom. 1. tr. 1. qu. 6. §. 6. n. 36. P. Teril. P. E. par. P. Fabri, C. Pallav. P. T. et al. quorum loca, & verba fideliter transcribit P. E. in suo accurato opere P. Pollenter Propos. 3. in P. Fabri num. 92. Rursus æquè indubitatum est ferè cunctis omnibus TT. quod ut rectè operemur, non probatis sit, ut opinio sit probabilis, aut probabilior,

biliior, aut moraliter certa, quin necesse est, ut ea probabilitas, aut probabilitas, aut moralis certitudo sit evidens, vel saltē moraliter speculative certa; quod nos fuisse probavimus dicta *disp.* 18. *sect.* 3. demonstrando ad licitum opinionis probabilis usum necessarium saltem esse certitudinem probabilitatis: ex aliā parte aegre omnino, immo nullatenus ostendi potest, quomodo certitudo speculative de veritate conveniat iudicio probabili, aut moraliter certo; omne enim tale iudicium est semper incertum de veritate speculative sui objecti, ut demonstravi citata *disp.* 18. *sect.* 5. ergo si aliquid ad rectē operandum necessarium est in particulari iudicio, necessarium potius est iudicium reflexum, quod semper est de suo objecto speculative verum, certum, & evidens, quam iudicium directum, quod semper est de suo objecto speculative incertum, & saepe falsum: etenim iudicio directo probabili, aut probabiliori ad summum convenit certitudo moralis prudentialis, quæ satis est, ut peccatum formale excludat, non autem certitudo moralis speculative, quæ excludat etiā peccatum materiale, ut ostendi relatā *disp.* 18. *sect.* 8. ubi distinxī certitudinem necessariā à non necessariā ad rectē operandum; & ostendi, quomodo cuique opinioni certō practice probabili identificata sit certitudo prudentialis exclusivā omnis peccati formalis, eamque certitudinem satis esse non tantum ne formaliter peccem, sed etiam ut honeste formaliter operer.

N. Confirmit 4. quia principium plurium
12. Adversariorum est, quod nullum iudicium falsum sit prudens, sed ad summum putativē, non verē prudens, ut saepe docet P. Elizald. P. Munies. & alii: ergo omne iudicium, quod potest esse falsum, potest non esse prudens; sed omne iudicium directum quomodocumque probabile, etsi speculative moraliter certum, potest esse falsum; ergo omne tale potest non esse prudens; ergo nullum tale (si verum est Adversariorum principium, quod nullum falsum potest esse prudens) esse potest regula immediata, & necessaria ad rectē operandum. Qualiter enim quis adstruat tamquam regulam necessariā ad rectē operandum tale iudicium, quod est incertō prudens? Nam incertō verum est incertō prudens iuxta principium Contrariorum statuentium, quod nullum iudicium falsum possit esse prudens, sed solum verum possit esse prudens; at omne iudicium directum quantumcumque probabile est incertō verum, nam certitudo speculative naturalis à solā evidentia oritur: ergo

omne iudicium directum quantumcumque probabile est incertō prudens: ergo supposito hoc alio Adversariorum principio, quod nullum iudicium falsum sit prudens, tantum abest, ut semper necessarium sit iudicium directum de veritate, ut rectē, aut ne saltem cum peccato formali operemur; & solum reflexum de quantumcumque objectivā probabilitate sit insufficiens, quin posito eo principio repugnat, ut directum sit sufficiens, multo magis ut sit necessarium; & necessariū sequitur, quod solum reflexum non tantum sit sufficiens, quin semper sit indispensabiliter necessarium. Nam directum, quantumcumque probabile, est semper incertum; si incertum, potest esse falsum; si potest esse falsum, potest non esse prudens; si potest non esse prudens, potest non esse regula necessaria ad operandum: at reflexum semper est evidens; si evidens, est certum; si certum, est verum; si verum, est regula. Sed de hoc iterum infra.

Arguo 3. ex illis quæ tradidi alibi, ubi N. ostendi, quod si iudicium subjective probabilius, quod semper est incertum de veritate, satis est ad conscientie securitatem, multo magis iudicium reflexum certum de objectivā probabilitate satis erit: etenim enim directum satis est, quia nititur motivo reverā gravi, aut graviori: ergo si ego, suspensus omni iudicio directo, iudicem evidenter dari ea motiva gravia, aut graviora pro veritate opinionis, & honestate operationis, habeo totum, quod est necessarium; nam propter quod unum est tale, & illud magis: si igitur ego habeam iudicium evidens de gravitate motivi, ob quod iudicare possum opinionem esse veram, habeo totum, quod satis est ad conscientie securitatem: ergo non tantum iudicium directum de veritate opinionis non est necessarium, quin nec satis est sine reflexo de probabilitate; & hoc solum sine illo satis est.

§. II.

Mens Eximij Doctoris circa hoc ipsum.

SUMMARIUM.

P. Suar. affirmat satis probabilitatem objectivam, n. 14. 15.
Ait quod ut quis obediat satis esse, ut reflexe iudicet licitum obedire, quidquid sit, an res precepta liceat, vel non, seu stante dubio speculative de rei licentia, n. 16. 17.
Deobligat à iudicio directo subditum, n. 18.
Quin cum dubio de re secundum se potest honeste operari, ibid.

Immo